

Checklista vid misstanke om kvinnlig könsstympning

Steg 1 Uppmärksamma barn som far illa

- Vid misstanke om att allt inte står rätt till, lyssna och [ställ frågor](#).
- Om möjligt, prata med det utsatta barnet i enrum (i en trygg miljö). Tänk på att medföljare kan vara våldsutövare. Nekas flickan vård av vårdnadshavare ska du göra en orosanmälan.
- Var uppmärksam på [varningssignaler](#). Använd telefontolk vid behov. Använd **inte** närstående som tolk! Presentera **inte** personen med namn för telefontolken.
- Uppmärksamma de behov den utsatta kan ha av somatisk och/eller psykiskt vård. [Kontakt](#)
- Vid akuta ärenden ring [socialtjänsten](#) i din kommun alt. socialjouren via SOS alarm 112. För att göra orosanmälan se steg tre. Vid det akuta skedet kan orosanmälan göras per telefon och kompletteras med en skriftlig orosanmälan senare. Tänk på att göra orosanmälan även på barn som du inte träffar personligen, misstanke kan uppstå vid ett telefonsamtal med vårdnadshavare eller andra vuxna (till exempel på BB).

Steg 2 Dokumentera

- Den som misstänker ska dokumentera barnets skador och spontana berättelse i journalen. Det är viktigt med en noggrann anamnes. Dokumentera om det finns fler minderåriga flickor i familjen. Använd sökordet ”*våldsutsatt i nära relationer*” och anteckna tydligt att det handlar om *kvinnlig könsstympning* (använd inte ”omskärelse”).

Steg 3 Så här gör du en anmälan

- Du kan alltid rådfråga kollegor, psykosocial resurs, kurator eller din chef.
- Du har också möjlighet att konsultera socialtjänsten utan att uppge barnets identitet. Tänk på sekretessen.
- [Orosanmälan](#) (i Cosmic) görs av den som fattar misstanke om att barn far illa.
- Skriv om de iakttagelser och den oro som föranleder anmälan. Beskriv barnets, vårdnadshavarens eller annans berättelse samt objektiva fynd eller beteende efter undersökning och/eller samtal med barnet. Beskriv hur de negativa konsekvenserna påverkar barnet på kort och lång sikt. Om det finns fler minderåriga flickor i familjen ska även dessa nämnas i orosanmälan.
- Anmälaren skickar omgående orosanmälan till [socialtjänsten](#) i den kommun barnet bor.
- Överväg att kontakta polisen om det finns en hotbild som påverkar flickans, medföljarens eller personalens säkerhet.

Steg 4 Information till barnet

- Vid misstanke om könsstympning, våld, sexuella övergrepp eller hedersrelaterat våld och förtryck ska vårdnadshavare **inte** informeras, det är socialtjänstens uppdrag.
- Lämna kontaktuppgifter till psykosocial resurs, kurator eller familjehälsan så att barnet (med hänsyn till barnets ålder och mognad) vet var man kan vända sig vid behov.
- Vid behov erbjud [kontakt](#) med BUP, Barn- och ungdomshälsan, Familjefrid Kronoberg.

Att ställa frågor

Lämpliga förebyggande frågor att ställa till den vuxne om den aktuella situationen:

Inledning: Vi pratar om kvinnlig könsstympning med alla som har bakgrund i ett land där det är vanligt att man omskär flickor.

1. Jag har hört att det är vanligt i ert hemland att flickor är omskurna/hopsydda/opererade i underlivet. Vad tänker ni om det?
2. Berätta om traditionen om med omskärelse av flickor i din kultur...
3. Här i Sverige vet ni säkert att det är förbjudet att omskära flickor – hur tänker ni kring det?
4. Jag vet att några upplever press från familj och släktingar och att det kan vara svårt att stå emot traditionen – hur är det för er?
5. Vilket stöd behöver ni för att skydda er dotter från omskärelse?
6. Här har ni ett dokument som förklarar förbudet mot kvinnlig könsstympning som ni kan visa när familj, släktingar eller andra försöker övertala er att könsstympa er dotter.

Exempel på frågor om könsstympning direkt till flickan, med hänsyn till hennes ålder och mognad:

1. Var har du ont?
2. Jag vet att det i det land som du kommer ifrån är vanligt att omskära/klippa/sy flickor. Hur ser det ut för dig?
3. Om du inte är könsstympad; upplever du press att omskära/klippa dig av dina föräldrar eller någon annan i din närhet?
4. Är du inför (eventuell) resa till hemlandet/utlandet orolig för att bli bortgift eller utsättas för kvinnlig könsstympning? Eller är du rädd för något annat?
5. Är du rädd för någon i din närhet?
6. Vet du om någon annan i din familj blivit utsatt för omskäring/klippning?
7. Har du någon syster/släkting/vän som du är orolig för ska utsättas för omskärelse?
8. Vad skulle hända om vi tog kontakt med dina föräldrar? *(Här har man möjlighet att ta reda på om flickan utsätts för andra former av hedersrelaterat våld och förtryck.)*

Tänk på:

- Om en samlad bedömning pekar på misstanke om att flicka far illa eller riskerar fara illa ska en [anmälan om att barn far illa](#) göras till [socialnämnden](#). Det räcker med misstanke för att göra en anmälan, det är socialtjänstens ansvar att utreda.
- De som är könsstympade eller riskerar att könsstympas lever oftast i en hederskultur där risk för våld och förtryck och barn- tvångsäktenskap är stor.
- Flickor som könsstympas när de är små kanske inte förstår att de är könsstympade.

Varningssignaler och kännetecken

Varningssignaler på att flickan är i risk att utsättas för könsstympning

Enligt socialstyrelsen kan risk finnas för flickan:

- Om flickan berättar att hon ska utomlands
- Om hon berättar att hon ska firas på något sätt
- Om hennes familj har bakgrund från ett land där sedvänja brukas
- Om hennes syskon är utsatta för könsstympning
- Om hennes vårdnadshavare är positiva eller ambivalenta till ingreppet

Kännetecken på att flickan kan vara utsatt:

- Svårigheter att kissa
- Går ofta på toaletten och tar lång tid vid toalettbesöken
- Smärtor både kroniska och återkommande
- Smärtor i underlivet
- Går sakta och stelt
- Magsmärtor
- Ryggsmärtor
- Menstruationssmärter
- Återkommande urinvägsinfektioner
- Koncentrationssvårigheter
- Huvudvärk (dricker för lite vatten då det är smärtsamt att kissa)
- Hög frånvaro i skolan (särskilt frånvaro från idrottslektioner eller andra aktiviteter)
- Humörsvängningar
- Beteendeförändring efter resa utomlands eller efter en längre lov
- Ökad risk för psykisk ohälsa (i form av PTSD)

Så här gör du en anmälan

Det är din oro för barnet du anmäler och detta ska framgå i din anmälan. Om du misstänker att ett barn far illa **måste** du göra en anmälan till socialnämnden i den kommun där barnet bor. Anmälan ska vara skriftlig via brev, e-post eller fax, på Hälso- och sjukvårdens anmälningsblankett i Cambio Cosmic. Om situationen är akut kan anmälan göras per telefon och senare bekräftas skriftligt.

- Öppna barnets journal genom att uppge barnets personnummer, adress kommer automatiskt när personnumret anges. Om förälder ej vill uppge barnets/barnens namn eller personnummer kan man öppna förälderns journal och göra anmälan genom förälderns personnummer. Socialtjänsten följer upp barnen via förälders adress.
- Tryck på "Ny blankett". Du hamnar då i blankettbiblioteket. Under mappen "Övrigt" finner du blanketten "Anmälan barn som far illa". Öppna denna och klicka på att du vill fylla i information. Blanketten är nu redo att användas.
- I rutan uppe i högra hörnet finns aktuella uppgifter om barnet, alternativt om barnets vårdnadshavare.
- Kryssa i den ruta som bäst passar in på hur din misstanke om att barnet far illa har uppkommit. Välj mellan följande alternativ: "Undersökning av barnet", "Samtal med barnet", "Samtal med anhörig" (ange vem), "Samtal med annan" (ange vem).
- Skriv en anamnes med de iakttagelser och den oro som föranleder anmälan i rutan under rubriken "Jag har en misstanke om att detta barn far illa genom att:". Beskriv barnets, vårdnadshavares eller annans berättelse samt objektiva fynd eller beteenden efter undersökning och/eller samtal med barnet. Hur kan de negativa konsekvenserna påverka barnet på kort och lång sikt? (Blankettens beskrivningsfält utvidgas efter behov).
- Kryssa i rutan om vårdnadshavare är informerad om anmälan. Känner vårdnadshavare till att anmälan görs? Ange namn på den eller de vårdnadshavare som informerats om att anmälan görs. Om någon av föräldrarna/vårdnadshavarna eller nära anhörig är misstänkt för övergrepp eller misshandel **underrätta inte föräldrar** om att en anmälan till socialtjänsten eller polisen har gjorts. Risker med att informera föräldrarna/vårdnadshavarna är att de kan påverka barnet eller varandra och ge en samstämmig version av vad som hänt. Socialtjänsten eller polisen kan ge vägledning och stöd om vi ska informera föräldrarna eller inte. (Blankettens beskrivningsfält utvidgas efter behov).
- Kryssa i om du önskar eller inte önskar återkoppling om hur socialnämnden går vidare i detta ärende. Om du kryssar i att du önskar återkoppling har socialnämnden en lagstadgad skyldighet att inom två veckor återkoppla till dig om utredning inletts, om utredning redan pågår eller om man inte kommer att inleda en utredning.
- Datum och tjänsteställe ska vara automatiskt ifyllt utifrån den person som har öppnat anmälan i Cambio Cosmic. Justera om tjänsteställe inte stämmer.
- Längst ner finns uppgifter om anmälare. Uppgifterna kommer automatiskt ifrån personuppgifterna från den som öppnat anmälan i Cambio Cosmic. Justera om någon annan ska stå som anmälare. Se mer om vem som ska stå för anmälan i stycket 8.3 nedan.
- Skriftlig anmälan sparas i blankettarkivet i Cambio Cosmic i barnets journal, samt om anmälan är gjord för barn som närstående i berörd vårdnadshavarens/närståendes journal.

Vem gör vad inom Region Kronoberg kring kvinnlig könsstympling

Barn- och ungdomshälsan 6-18 år

Vad	Här kan flickor få hjälp att prata om oro, ångslan eller trauma som kan relatera till press från omgivningen att könsstympas, eller för att börja på en bearbetning av eventuellt trauma från könsstymplingen. Om behov finns av fortsatt eller mer avancerad behandling kan Barn- och ungdomshälsan hjälpa flickan med kontakter till BUP.
Telefon	0470-58 20 30
E-post	barn-och-ungdomshalsan-6-18ar@ltkronoberg.se

Barn- och ungdomsmottagningen för barn upp till 12 års ålder

	Här kan flickor upp till 12 år få hjälp med att bedöma, behandla och eventuellt åtgärda konsekvenserna av kvinnlig könsstympling.
Telefon	0470-588450
E-post	clv-barn@kronoberg.se

Kvinnoklinikens gynekologiska mottagning för ungdomar 13 år och äldre

	Här kan tjejer 13 år och äldre få hjälp med att bedöma, behandla och eventuellt åtgärda konsekvenserna av kvinnlig könsstympling.
Telefon	0470-58 84 70
E-post	Via MVK (mina vårdkontakter)

Kontaktinformation för socialtjänsten i Kronobergs län

Utanför kontorstid kan du kontakta socialjouren i barnets eller den vuxnes kommun genom SOS Alarm på 112, om jourtelefonnummer inte finns angivet i kontaktinformationen nedan.

ALVESTA

Telefon	0472 – 151 84, 0472 – 150 00 Avdelningen för Barn, Vuxna & Familj under kontorstid.
Fax	0472- 151 82
E-post	barn.ungdom@alvesta.se
Adress	Alvesta kommun Avdelningen för Barn, Vuxna & Familj Parkgatan 6 342 80 Alvesta

LESSEBO

Telefon	0478 - 125 00 under kontorstid. Kommunens växel kopplar till Individ- och Familjeomsorgens jourtelefon.
E-post	socialnamnden@lessebo.se
Adress	Socialkontoret Lessebo kommun Storgatan 78 360 50 Lessebo

LJUNGBY

Telefon	0372-78 90 00 0372 – 152 55 Individ- och familjecenter
Fax	0372- 152 55
E-post	socialforvaltningen@ljungby.se
Adress	Individ- och familjecenter Södra Torggatan 1 341 83 Ljungby

MARKARYD

Telefon	0433-720 00 0433-720 74 Enhetschef IFO telefon Vid akuta behov utanför kontorstid kontakta socialnämndens ordförande, 070-639 09 16, eller vice ordförande, 070-522 24 60
E-post	soc@markaryd.se
Adress	Markaryds kommun Socialförvaltningen Barn & Familj Box 74 285 22 Markaryd

TINGSRYD

Telefon	0477-443 26 Avdelning Individ- och familjeomsorg under kontorstid 0477 - 441 00 växeln Kontakta socialförvaltningens Individ- och familjesektion (IFO)
E-post	socialtjansten@tingsryd.se
Adress	Tingsryds kommun Individ- och familjeomsorg Box 99 362 22 Tingsryd

UPPVIDINGE

Telefon	0474-470 00 Socialförvaltningens individ- och familjeomsorg under kontorstid
E-post	socialkontoret@uppvidinge.se
Adress	Uppvidinge kommun Socialförvaltningen Box 43 360 73 Uppvidinge

VÄXJÖ

Telefon	0470-433 00 0470-435 90 Rådgivningstelefon under kontorstid
E-post	barn.familj@vaxjo.se
Adress	Växjö kommun Barn och familj Box 1222 351 12 Växjö

ÄLMHULT

Telefon	0476-550 00 0476-552 75, 0476-552 74 Barn- och familjgruppen
Fax	0476-149 88
E-post	info@almhult.se
Adress	Älmhults kommun Socialförvaltningen Box 500 343 23 Älmhult

Övrigt – Mer om kvinnlig könsstympning

Kvinnlig könsstympning- Ett stöd för hälso-och sjukvårdens arbete: Socialstyrelsen (2016)
Material från Socialstyrelsen för att öka kompetensen kring könsstympning av flickor och kvinnor hos personal inom hälsa-och sjukvården.

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20282/2016-6-59.pdf>

Könsstympning av flickor och kvinnor: Socialstyrelsen (2015) Webbutbildning om könsstympning som ger en översiktlig bild av vad könsstympning är. Syftet är att ge en generell kunskap om könsstympning, hur man kan arbeta förebyggande och hur man kan bemöta redan utsatta.

<https://utbildning.socialstyrelsen.se/enrol/index.php?id=35>

Publikationer om hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning: Länsstyrelsen Östergötland

<http://www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/publikationer/>